

En imponerende oversikt over dagens musikkterapi

Lars Ole Bonde (red.) (2014). *Musikterapi. Teori, Utdannelse, Praksis, Forskning. En håndbog om musikkterapi i Danmark*, Århus, Forlaget Klim

Anmeldt av Sven Hroar Klempe, Psykologisk institutt, NTNU, Trondheim

Denne boken viser hvordan musikkterapien nå har etablert seg som en vitenskapelig forankret aktivitet i helsevesenet, først og fremst i et dansk perspektiv, men i en form som gjør at boken har stor relevans for hele Norden.

Man leser alltid bøker med bestemte øyne. Denne omtalen er skrevet av en som var involvert i Norsk forening for musikkterapi på syttitallet, men som etter det har stått helt på utsiden av den musikkterapeutiske bevegelse. Sett fra dette perspektivet er denne boken intet mindre enn imponerende, og det på to plan: For det første viser den hvordan musikkterapien har utviklet seg til en bred og veldokumentert terapeutisk aktivitet, og dernest er denne dokumentasjonen presentert på en oversiktlig måte mellom to permer. Dermed er den blitt nøyaktig hva den utgir seg for å være, nemlig en håndbok i musikkterapi. For det er nok ikke like interessant å lese denne boken fra perm til perm, slik undertegnede riktignok har gjort. Det er nok langt mer givende å bruke den som et oppslagsverk, der man kan få innsikt i musikkterapiens teoretiske grunnlag (del 2), utvalgte musikkterapeutiske retninger og metoder (del 3), musikkterapien i praksis (del 4), musikkterapeutisk forskning (del 5) og musikkterapiutdannelsen i Danmark (del 5). Gjennom de vel 540 sidene gis det også delvis fyldig innsikt i de ulike områdene.

Det grunnleggende spørsmålet i musikkterapi, er det samme som gjelder for musikk generelt: Hvorfor i all verden synge og spille når man kan snakke? Et fullgodt svar på dette spørsmålet er vanskelig å gi, og boken presenterer heller ikke noe entydig svar. Likevel antyder den noen premisser som setter både musikken og den terapeutiske bruken av den i et interessant lys. Noen av disse finner vi i del 2, der blant annet Niels Hannibal tar utgangspunkt i Daniel Stern, Ulla Holck presenterer den kommunikative musikalitet og Karette Stensæth tar for seg forholdet mellom lek og musikkterapi. Det som kjennetegner alle disse tre presentasjonene og flere med, er at de understreker den non-verbale tenke-, kommunikasjons- og uttrykksform musikken representerer. Dette kan høres ut som en selvfølge, men det er i sannhet ikke det. Musikkvitenskapen har siden barokkens affekt lære og etableringen av formlæren på begynnelsen av atten-hundredtallet dreid begrepsapparatet slik at musikken lar seg forstå i språklige termer. Daniel Stern representerer på mange måter det samme med sitt fokus på narrativer, men hans utvikling har snarere gått i motsatt retning; nemlig fra det verbale til det non-verbale. Sammen med Stern trekkes også Susan Langer inn, noe som løfter

det teoretiske perspektivet en del og frigjør formbegrepet delvis fra det språklige. Men de som virkelig frigjør både det musikalske og det psykologiske formbegrepet fra det språklige er ikke så fremtredende i denne boken. En som for eksempel kunne vært brukt her er den mer eller mindre glemte psykologen Heinz Werner (1890-1964), som allerede i mellomkrigstiden viste hvordan den språklige utviklingen er basert på klanglig differensiering. Det å referere til ham er ikke det viktigste, men snarere å peke på at det fortsatt står en del igjen i utviklingen av en terminologi som er i stand til å fremheve det særegne ved musikken og hvordan den kan danne et særegent grunnlag for vår tenke- og væremåte.

Selv om det derfor ligger et utviklingspotensial i musikkterapien, viser denne boken at den likevel har nådd frem til et etterlengtet mål; nemlig å kunne dokumentere musikkterapiens betydning. Dette gjelder først og fremst del 4, som presenterer de ulike praksisfeltene musikkterapien har vært anvendt på. I tillegg legges det stor vekt på hvordan effekten av den lar seg dokumentere. På den bakgrunn blir alle praksisområder fremstilt etter samme tredelte mal: presentasjon av feltet, noen illustrerende enkelttilfeller og henvisning til annen forskning under overskriften "Evidens". På denne måten går boken inn i en dialog med medisinske lærebøker og presenterer musikkterapien på en måte som helsefaglig personell ellers burde ha alle forutsetninger for å kunne forstå. Dette er kanskje det viktigste bidraget fra denne boken, nemlig at den ser ut til å kunne kommunisere med helsefeltet på en god og overbevisende måte. Og man er nødt til å tenke strategisk når det gjelder å få et nytt og annerledes perspektiv inn i helsesektoren. For det er grunn til å fremheve at musikalsk kommunikasjon er en annen form for kommunikasjon enn den verbale, og det er den verbale kommunikasjonen som dominerer helsesektoren enten det er snakk om selvrapporing eller omtale av lidelser. Det siste er selvfølgelig ikke til å unngå, men den verbale selvrapporingen representerer en stor usikkerhetsfaktor i forsøket på å trenge inn i en lidelse. Musikk kan derfor være med på å utvide uttrykksspekteret i selvrapporingen, og det er akkurat dette denne boken argumenterer for på en overbevisende måte.

Det finnes imidlertid ingen lettvinnt måte å få en generell aksept for dette perspektivet på. Derfor har det tatt mer enn førti år å komme dit hvor man er i dag med musikkterapien i Norden. I denne perioden er det noen som har vært mer standhaftige enn andre. Lars Ole Bonde er en av dem, men det er også grunn til å fremheve nordmannen Even Ruud, som boken også refererer til som en nøkkelperson i forsøket på å bygge opp musikkterapien i Norden. Selv om Danmark nå står frem som en ledende nasjon når det gjelder forskning innen musikkterapi, har oppbyggingen av musikkterapien utviklet seg mer og mer til å bli et fellesnordisk prosjekt. Det bærer også denne boken preg av med bidragsyttere fra flere land. Referansen går også utover Norden i den forstand at britten Tony Wigram (1953-2011) har spilt en helt sentral rolle som professor i musikkterapi i Aalborg, og boken er derfor også tilegnet ham. Denne dedikasjonen blir også et uttrykk for at de første kildene til inspirasjon gikk langt utover Norden, men også de britiske øyer. At det faktisk er både stor interesse for og aktiviteter innen musikkterapi i store deler av verden, får vi mindre innsyn i gjennom denne boken. Men det faller også utenfor målsettingen om at den skal være en "håndbog om musikkterapi i Danmark".